

Schoolgeheimen

Schoolgeheimen

*Verrassende ontmoetingen en
vluchtige begroetingen
in onderwijsland*

C. A. ADMIRAAL

Uitgeverij Heijink - Hardenberg

*Opgedragen aan de Dreefschool in Haarlem en
het Visser 't Hooft Lyceum te Leiden
ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan.*

© 2022: De auteur

Tekstverwerking: Anneke Ravensbergen – Zwaan, Valkenburg

Correctie: Dick van Ittersum, Harderwijk

Opmaak en lay-out: Ida Veurink, Coevorden

Tekeningen: Esther van Egmond, Katwijk aan Zee

Omslag: Twee schoolkinderen in Humorului, Roemenië

(Foto: De auteur)

Uitgever: Uitgeverij Heijink, Markt 23, 7772 AE Hardenberg

ISBN: 9789403657745

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

INHOUD

Woord vooraf - 9

1. Een honderdjarige blik terug op zijn oude school – 11

2. Dromen over de Dreefschool – 16

3. De oude directeur – 21

4. Gastlessen over de Tweede Wereldoorlog – 28

5. De sollicitatie – 32

6. Over de rector en het rectoraat – 36

7. De dames van het secretariaat – 44

8. De huilende brugpieper – 48

9. Hilde - 59

10. Op bezoek bij de kantonrechter – 63

11. Gastlessen van ex-delinquenten – 68

12. Het werkstuk van Geertje – 73

13. Het verliefde meisje – 80

14. *Een lastige puber* – 83
15. *In de ban van de rabbijnse traditie* – 86
16. *Daantje* – 89
17. *Zwarte Wil* – 92
18. *De leerling en de dood* – 96
19. *Witvogel en de verliefde leraar* – 104
20. *Maat: een toffe gozer* – 113
21. *Een droom over de collega geschiedenis* – 117
22. *Leendert Weltevreden* – 124
23. *Kunstenaar in hart en nieren* – 127
24. *Cor le Beau* – 131
25. *De moeilijke klas* – 135
26. *In memoriam voor een oud-collega* – 143
27. *Knulletje* – 146
28. *Het eindexamen* – 149
29. *Neef Dik bij Ome Kees in de klas* – 152

30. *Het Kromhout-effect en ADHD* – 159
31. *Muziek was zijn lust en zijn leven* – 165
32. *De bootwerker* – 168
33. *Het lot van de pendelaar* – 171
34. *Het beroep is zwaar en het onderwijs kan hard zijn* -
177
35. *Een nieuw hoofdstuk: de brede scholengemeenschap* –
180
36. *KGL: vak apart of klassengesprek over 'er is meer
tussen hemel en aarde'?* – 186
37. *De paranormale leerling* – 191
38. *Mijn oudste leerling was hoogbejaard* – 201
39. *'Omdat 't niet meer leuk is, meneer Melkert!'*
(Pim Fortuyn) – 210
40. *Het onderwijs op weg naar de 22^{ste} eeuw* – 230
- Literatuur* – 241
- Over de auteur* – 243

*Het sterke werkwoord
Koning
Zal op de laatste dag
de klinkerwisseling
van de verleden tijd
voltrekken in een lange
letter
en leesbaar zijn van
top tot teen
voor wie de stamtijd kent*

DICK STEENKAMP (1924 – 1980)

(Uit: D.J. Steenkamp, *Het Koninkrijk raakt uit de tijd*,
Haarlem 1966, pag.22)

WOORD VOORAF

In de loop der jaren schreef ik talrijke schetsen over verschillende aspecten van het onderwijs. Gedurende een periode van ruim dertig jaar maakte ik aantekeningen en notities over het mooiste beroep dat er bestaat, namelijk dat van onderwijsgevende. Wat is er mooier dan kennis en vaardigheden doorgeven aan een jongere generatie. Op deze wijze kunnen zij later hun wereld vormgeven en proberen de juiste keuzes te maken.

Tegenwoordig is het onderwijs weer actueel en de belangstelling ervoor is groeiende.

Door talrijke ontwikkelingen de laatste decennia is het beroep van leraar helaas ernstig gedevalueerd. Pogingen om het beroep weer aantrekkelijker te maken zijn niet zo eenvoudig, na talrijke overheidsmaatregelen en regelzucht. De bureaucratie en de schaalvergroting hebben hiertoe in belangrijke mate bijgedragen. Goed onderwijs verdient zichzelf terug en het beroep van leraar zou gebaat zijn bij minder regels en meer autonomie.

Mijn notities en schetsen werden in verschillende publicaties opgenomen. Hierbij wordt aan een verzoek voldaan om ze eens integraal te bundelen en uit te geven. Het is de bedoeling dat niet alleen betrokkenen in het veld, maar ook andere belangstellenden er kennis van kunnen nemen. "Schoolgeheimen" wil de lezer een blik gunnen in de keuken van het onderwijsgebeuren: informatief, serieus en soms humoristisch. De bundel kan misschien een aanzet geven tot herwaardering van

het mooie beroep van leraar. Niet een digitale leeromgeving met allerlei moderne hulpmiddelen vormt de leerling, maar de man of de vrouw voor de klas. Moge deze bundel daar een bescheiden bijdrage aan leveren.

C.A.A.

1. EEN HONDERDJARIGE BLIKT TERUG OP ZIJN OUDE SCHOOL

Moeizaam schuifelt hij met zijn kleinzoon door de school, op weg naar de plaquette met de namen van de gevallen. In het oude gedeelte van het schoolgebouw blijft hij staan en legt een roos op een tafel, voor zijn leraar Engels, die omkwam in Neuengamme. Zo raak ik met hem aan de praat. Hij herinnert zich nog goed de lessen van zijn lerares geschiedenis.

“Die arme vrouw had totaal geen orde, ik heb het altijd een wonder gevonden dat ze het heeft volgehouden. Haar bijnaam was ‘Bleke Bet,’ naar de hoofdpersoon van een film uit de jaren 30.” Ook de leraar biologie staat hem nog helder voor de geest. “Die man was luthers en kon goed dieren opzetten.” Frans had hij gehad van de Big, zo werd die leraar wel genoemd. “Die hadden we ooit een poets gebakken. Hij droeg altijd een hele oude hoed. Op een gegeven moment hebben we die aan de kapstok vastgetimmerd; toen hij dat zag trok hij zijn hoed van de kapstok en liep onverstoorbaar nog lang met een gat in zijn hoed! Zo waren er meer verhalen, meneer.”

Langzaam kijkt hij in het rond. Hij had later werktuigbouwkunde gestudeerd en was ook nog gepromoveerd. “Niemand leest meer mijn proefschrift: totaal verouderd door de enorme technische ontwikkelingen. Trouwens ik geloof dat de directeur ook gepromoveerd was, ook een exacte man, maar met een enorme talenknobbel.”

Ineens groet hij een andere bejaarde oud-leerling. “Zo een reünie is toch gezellig, weet u, alleen krijg ik mijn gepensioneerde zoon niet mee. Die heeft geen goede herinneringen aan de school. Mijn kleinzoon – moet je kijken wat een flinke kerel dat is geworden – vond de school weer geweldig. Hij heeft, geloof ik, wel eens mot gehad met die beruchte rector – hoe heette die ook alweer? Het stelde niet veel voor. Hij is toen enkele dagen geschorst en heeft mij in die tijd geholpen.”

We lopen langzaam naar de kantine, het lopen gaat hem minder goed af. “Gezellige sfeer is het vandaag, alleen ken ik bijna niemand, al mijn oude klasgenoten zijn overleden. Dat maakt eenzaam, weet u, maar mijn contact met jongeren houdt mij op de been! Echt waar. Soms is het lastig praten hoor, ze zitten uren te turen op dat apparaat. Tot mijn verbazing hoorde ik mijn achterkleinzoon, die hier ook op school zit, dat ze zo een raar apparaat moeten hebben. Gekker kan je het toch niet maken!” Ik vertel hem dat het onderwijs steeds meer van digitale hulpmiddelen gebruik maakt. Hij kijkt mij verbaasd aan: “Lezen ze dan geen boeken meer tegenwoordig?” Ik schudde mijn hoofd, “Zo extreem is het nou ook niet, er is nu een schitterende mediatheek, met ook een aantal boeken.”

Inmiddels zijn we bij de docentenkamer aangeland. We gaan naar binnen en zijn mond valt open van verbazing. “Dit lijkt het paleis van de Sjah wel.” Ik verbaas me over deze vergelijking. De Sjah is immers al jaren dood en het Khomeiny-regime kent andere mores. “U bedoelt waarschijnlijk Versailles of Soestdijk?” Hij kijkt mij doordringend aan, “Nee, het paleis van de Sjah,

ik ben er éénmaal geweest. De Sjah vierde het 1000-jarig bestaan van het Perzische rijk en ik moest helpen met verbindingen. Dat was vlak voor mijn pensioen.” “O,” zei ik.

Plotseling lopen we de locatiedirecteur tegen het lijf. “Welkom centinair,” zegt hij tegen de oude baas. Hij kijkt me aan en vraagt: “Wat zegt die nou? Nog nooit van dat woord gehoord!” Ik leg uit dat tegenwoordig honderdjarigen wel zo worden genoemd. Hij moet lachen en zegt: “Ik vind eeuweling een betere term. Al dat gedoe met die vreemde termen, ik vind het maar niks.”

“Mijn achterkleinzoon heeft het over zijn coach en het team. Waar blijven we met onze mooie taal?” Ik vraag hem of hij zich nog meer van zijn schooljaren kan herinneren.

“De school was een stuk kleiner en de leerlingen kenden elkaar. Het was een pittige opleiding. Mijn zoon kreeg les van een docent geschiedenis die eigenlijk begeistert was van staatsinrichting en het daar altijd over had. Dat vond ik gek en verder had hij ook te maken met een lieve mejuffrouw die Engels gaf. Mijn vrouw en ik gingen altijd naar de ouderavond. Ach, er werd veel kattenkwaad uitgehaald. Dat doen ze tegenwoordig nog. En we spijbelden weleens. Dat doet mijn achterkleinzoon ook, geloof ik.”

Langzaam lopen we door de school. “Hebt u nog een wens?” vraag ik, terwijl we voorzichtig naar de lift gaan. “Ja, ik zou nog graag naar de hal in het oude gebouw willen en dat mooie glas-in-loodraam bewonderen. Dat raam met de Heiland en zijn leerlingen

wandelend in het korenveld, bestaat dat nog steeds? Die afbeelding heeft mij altijd zo aangesproken, vooral als de directeur hier streng de jongens, gescheiden van de meisjes, binnenliet. Ik keek dan altijd naar dat vriendelijke gezicht van de Heiland in het korenveld: dat gaf rust en hoop voor de toekomst. Vindt u ook niet dat het hele leven in diepste wezen eigenlijk een korte wandeling is?"





Dreefschool aan de Dreef 20 te Haarlem

2. DROMEN OVER DE DREEFSCHOOL

De Dreefschool in Haarlem staat garant voor uitstekend onderwijs, maar kent ook een boeiende geschiedenis. De historie van deze school is namelijk nauw verbonden met de familie Ten Boom uit de Barteljorisstraat. De oprichter van de school en eerste voorzitter van het bestuur, Caspar ten Boom, was horlogemaker in deze bloemenstad. Hij was ook een vooraanstaand Haarlemmer en een man uit één stuk. Hij had drie dochters en een zoon, waaronder de later zo bekende evangeliste Corrie ten Boom.

Tot hoofd van de school benoemde hij zijn schoonzoon, Flip van Woerden, die bijna vier decennia lang de school leidde en een uitstekende naam bezorgde. Zijn schoonvader stond bekend om zijn verbondenheid met het Joodse volk. Hij had een lange witte baard en droeg een onberispelijk zwart pak. Kortom een patriarchale figuur die in de verte op een rabbijn leek. Hij liet de dagelijkse gang van zaken aan zijn schoonzoon over, die vol zat met vrij moderne ideeën over eigentijds onderwijs. Een voortvarend en beminnelijk schoolhoofd, die zowel de lagere school als de ULO leidde. Bovendien had hij een gelukkige hand bij de keuze van zijn personeel en zo groeide de school uit tot één van de meest gerenommeerde scholen van Haarlem. In een statig pand aan de Dreef zat hij in zijn ruime werkkamer en genoot van zijn leerlingen. Flip van Woerden was geknipt voor deze baan en werd door zijn medewerkers altijd “de baas” genoemd.

Vannacht droomde ik dat ik als klein jochie op deze school kwam, waar ooit mijn vader met zoveel plezier een aantal jaren les had gegeven. Op mijn gehuurde fietsje ging ik naar school en kwam in de kelder van de fietsenstalling meneer Jansen tegen, de forsgebouwde conciërge, die alle leerlingen bij naam kende. Een beetje bang voor het onbekende liep ik de trap op en werd daar door een vriendelijk kijkend schoolhoofd op mijn gemak gesteld.

“Zo, jij ben dus de zoon van Gerrit, onze voormalige leraar Duits! Kom maar mee dan zal ik je naar je klas brengen.” Ongemakkelijk liep ik met hem de trappen op. De vierde klas zat boven in het gebouw. De juffrouw wees mij vervolgens mijn plaats en toen voelde het pas een beetje vertrouwd. Ik zat warempel op de oude school van mijn vader en keek nu minder angstig de klas rond. De juffrouw had een rond gezicht met een goudgerande bril. Ze droeg een groene jurk en was enigszins mollig. Ik kreeg van haar een schrift, een kroontjespen en toen begon de taalles. De zon scheen door het hoge raam naar binnen en de juffrouw drukte ons op het hart om netjes te schrijven. Na een halfuur moesten we alles in onze kastjes opbergen en begon ze een verhaal voor te lezen. Het leek me een aardige juffrouw, maar ik was toch nog niet helemaal gerustgesteld.

Mijn zusje zat een klas lager en haar juffrouw was klein van stuk en leek mij veel strenger. Plotseling galmde er een belsignaal door de school en begon de pauze. We gingen de trappen af en speelden buiten op de binnenplaats. Allerlei onbekende leraren vroegen

hoe het met mijn vader ging en of ik de groeten wilde doen. Ik probeerde de namen te onthouden. Het was eigenlijk best eng dat ze allemaal mijn vader zo goed kenden en ik nauwelijks over hen ooit iets van mijn vader gehoord had. Alleen over meneer Van Woerden had ik mijn vader vaak horen praten. Ik geloof dat hij erg op hem gesteld was en dat hij ook trots was op de Dreefschool.

Het bestuur en het personeel hadden in oorlogstijd de moed gehad om “nee” te zeggen en de voorzitter en verschillende medewerkers hadden in het verzet gezeten en Joden helpen onderduiken. Caspar ten Boom was zelfs – door verraad – opgepakt en naar Scheveningen afgevoerd, waar hij tijdens de oorlog – ernstig verzwakt – overleed; zijn beide dochters Corrie en Betsy waren naar Ravensbrück getransporteerd, alwaar Betsy de dood vond. En ook haar broer Willem kwam ernstig verzwakt weer terug. Verder had ik vernomen dat het in het huis van de Van Woerdens vol had gezeten met onderduikers. Als door een wonder was het gezin de oorlog doorgekomen.

Eigenlijk was ik als leerling best trots op deze school met zo een geschiedenis. Ook had het personeel geweigerd Joodse leerlingen aan te geven en de ariërverklaring hadden ze niet getekend. De Dreefschool had standgehouden, hoewel er kinderen van NSB'ers op zaten en mijn vader zelfs door de politie tijdens een les hardhandig was meegenomen. Hij was daarna op het bureau langdurig verhoord. Hij had tijdens de Duitse les Hitler een rotvent genoemd en heeft nooit kunnen achterhalen wie hem verraden had. Op advies van de

baas dook hij onder. Hij weigerde te geloven dat twee lieve meisje van een NSB'er hem zouden hebben verraden. Daarvoor waren ze toch te aardig.

Zo mijmerde ik verder terwijl andere leerlingen op de rekken klommen of in de zandbak speelden...

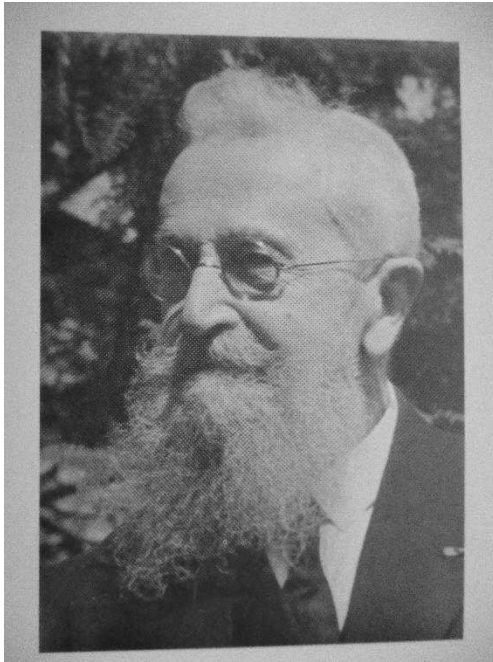
Opeens wandelde ik door het lege schoolgebouw, kennelijk was er beneden een reünie aan de gang. Allerlei stemmen hoorde ik. Droom ik nou of loop ik echt door de school te wandelen? Het oude leslokaal is nog intact, er zit niemand in de klas, het is ook alweer zo lang geleden. Ik loop behoedzaam op de uitgeslepen trap naar beneden en kijk naar de foto's op het prikbord. Ik kijk naar een mooie portretfoto van Van Woerden, zijn gezicht straalt beminlijkheid en vriendelijkheid uit. Verderop hangt een foto van zijn zoon, Bob, die ook les gaf op de school van zijn vader en naar zijn grootvader vernoemd was. Iedereen noemde hem Bob, waarom weet ik ook niet.

Ik zie eindeloze rijen klassenfoto's, meestal zwartwit, uit latere jaren zijn er kleurenfoto's. Ineens zie ik het jeugdig portret van mijn vader, terwijl hij lachend achter een lessenaar zit. Daarnaast prijken foto's van schoolreisjes en feestavonden. Waar zijn al die leerlingen gebleven?

Ik loop verder en ga de trap af. Ik kom midden in een groep reünisten terecht. Plotseling herkennen ze mij als de zoon van. Ineens gaat het gesprek weer over die ene les van mijn vader. Hoe die plotseling werd onderbroken en hij hardhandig meegenomen werd. Dat moment, die les, vergeten ze nooit. Eindeloos hoor ik

hetzelfde verhaal. Wat hij leerde, zijn ze vergeten, maar dat ene moment blijft hen altijd bij.

Ik loop weer verder op zoek naar een portret of een plaquette van die ene figuur die mij altijd zo is bijgebleven, Caspar ten Boom, de horlogemaker uit de Barteljorisstraat, de stichter van deze bijzondere school, een gelovig man, een verzetsheld en een voorbeeld voor velen. Die patriarchale figuur verdient hier een ereplaats, maar ik kan die niet vinden. Is die er wel?



Caspar ten Boom (1859 – 1944)

3. DE OUDE DIRECTEUR

“Rustig in zijn slaap overleden, mijn geliefde man, zwager en broer, Dr. Pieter Christiaan van Doeland, op de leeftijd van 66 jaar,” lees ik hardop, na het openen van de keurig gevouwen rouwcirculaire. Dan volgen de namen met de plaatsen, adressen en tijdstippen van condoleance en begrafenis. Geheel opgesteld volgens het gebruik van die tijd, geen woord te veel, geen woord te weinig.

Ik rommel wat in de oude archiefdoos en vind nog een schrift met op het etiket geschreven: *Geschiedenis der 5 oorlogsjaren van de Chr. HBS*. In telegramstijl heeft hij er korte notities in gemaakt over de school in oorlogstijd. Opeens zie ik zijn foto uit de doos tevoorschijn komen: een markante kop met een ouderwetse bril op, gekleed in een donker pak met vest en iets te grote maat colbert. Ik kijk naar een ietwat kleine, corpulente man, die er op het eerste gezicht angstaanjagend uitziet: het prototype van de bullebak. “Wie is die man?” vraag ik me af, zittend op het luie stoeltje voor de rectorskamer, terwijl het zonlicht speels naar binnen schijnt, want de lente is in aantocht.

Plotseling gaat de deur van de rectorskamer met een zwaai open en een lange lichtvoetige, uitgeslapen rector staat ineens achter mij. “Dat is mijn oude baas ten voeten uit,” hoor ik hem plotseling zeggen. “Het lijkt me een echte bullebak, zo te zien,” repliceer ik. “Dat is de halve waarheid over mijn voorganger, in diepste wezen was het een kwetsbaar mens, die soms zijn tranen de

vrije loop liet. Aan de andere kant was het ook weer een markante persoonlijkheid, die wonderlijke trekken had en – je hebt gelijk – zich somtijds als een bullebak kon gedragen.” En hij vertelde verder...

“Ruim dertig jaar zwaaide deze jong gepromoveerde doctor in de wis- en natuurkunde de scepter over deze school. Ik herinner me hem nog goed, hoewel ik hem pas leerde kennen na de oorlog. Hij had in Utrecht gestudeerd en was – meen ik – gepromoveerd op berekeningen over de loop van biljartballen. Daarna werd hij leraar wiskunde op onze school en gaf ook met veel liefde het vak kosmografie. Daar kon hij uren over vertellen. Kennelijk interesseerden sterren hem meer dan lijnen en – omdat niemand de baas wilde zijn – werd hij - bij gebrek aan beter - de opvolger van de eerste directeur, die het zendingsveld verkoos boven het onderwijsgebeuren. Zo ging dat vroeger!” Ik luisterde aandachtig en hij vervolgde:

“’s Ochtends vroeg zat hij al op school en dan hield hij zich bezig met het vertalen van moeilijke Latijnse teksten. Alhoewel van origine geen classicus, genoot hij ervan classici op school te verbeteren of ze moeilijke vertalingen voor te leggen. Nadat de conciërge gearriveerd was en het personeel binnendruppelde, kwam hij zijn kamer uit en begroette leerlingen en docenten met een kort knikje. Wanneer allen maandagmorgen in de gymnastiekzaal hun plaats hadden ingenomen, begon hij precies op tijd met het lezen van een Bijbeltekst, een kort geestelijk woord en een gebed. Vervolgens werd de dagopening afgesloten

met het zingen van een psalm en ging iedereen aan het werk.

Veel pedagogisch inzicht had hij niet. Trouwens, in die jaren was er in de academische opleiding nauwelijks aandacht voor enige pedagogische –of didactische scholing. Je rommelde maar wat aan. Maar ook van nature ontbeerde hij elk pedagogisch inzicht. Er heerste een ijzeren discipline op school, gekenmerkt door vaste regels en duidelijke afspraken. Natuurlijk probeerden zowel docenten als leerlingen daar onderuit te komen, maar hij week geen duimbreed. Zijn ja was ja en zijn nee was nee. Wie daar tegenin ging moest onverbiddelijk zijn biezen pakken en zo zijn er inderdaad heel wat lieden voortijdig vertrokken.

De problemen kwamen natuurlijk met de grensgangers, de lui die precies wisten hoever ze konden gaan, maar net niet over de streep gingen. Die lui had je zowel onder het onderwijzend personeel als onder de leerlingen. De Duitse lerares was bijvoorbeeld zo een portret. Haar beschouwde hij dan ook als een nagel aan zijn doodkist. Gelukkig was hij niet de enige die haar wel kon villen, er waren collega's die haar bloed wel konden drinken.

Anderzijds kon hij ook docenten en leerlingen enorm waarderen. Hij gaf ze alle ruimte en kon dan bijzonder gastvrij zijn (uiteraard binnen de regels). Ik herinner mij nog goed dat hij ons uitnodigde om bij hem thuis een voetbalwedstrijd te kijken. Je zou het op grond van zijn figuur niet zeggen, maar hij was een enorme voetbal-enthousiast. Voetbal was – na het vertalen van Latijnse teksten – zijn grote (passieve) hobby. Van

tevoren sprak hij dan met ons af dat er alleen jenever gedronken zou worden als zijn favoriete club won, en wij maar hopen dat zijn club winnen zou, want we wisten zeker dat bij een nederlaag de kurk op de fles bleef. En inderdaad, met een aangeslagen gezicht zei hij dan aan het eind van de wedstrijd: "Spijtig heren, de kurk blijft op de fles" en dan had je de hele avond op een droogje gezeten. Dat was de baas ten voeten uit. Een aparte man." De rector keek even naar de open archiefdoos en verhaalde vervolgens:

"Dat schriftje over de oorlog, heb je dat al gevonden? Dat is een heel bijzonder document, ik heb het destijds ademloos gelezen. Dat moet jij ook lezen om een indruk te krijgen hoe hij met zijn school de oorlog is doorgekomen. Hoe hij keurig, met de datum erbij vermeld, beschrijft welke leerlingen en leraren zijn omgekomen. Zo staat er aan het eind genoteerd: "Bericht gekomen dat onze leraar Engels aan het einde van de oorlog is omgekomen in Neuengamme." En ook de moord op de leraar godsdienst wordt door hem nauwgezet vermeld. Verder schrijft hij over de slinkende voorraad kolen in het laatste oorlogsjaar en dat hij alles doet om de school draaiende te houden. Uiteindelijk nog maar één lesuur per dag! Ook meldt hij euforisch het einde van de oorlog. Dan staat er kort en krachtig: "Dan 't eind! Zaterdag, 5 mei '45." En volgen er wat trefwoorden voor een toespraak, die hij waarschijnlijk de erop volgende maandagmorgen bij de dagopening gehouden heeft.

Een moeilijk moment was voor hem altijd het uitreiken van de diploma's aan de geslaagden voor het

eindexamen. Dan sprak hij zijn geliefde jongens en meisjes toe, stak ze een hart onder de riem, en pinkte een traan weg, nou ja, je kunt beter zeggen de tranen biggelden over zijn wangen. Dat heb ik altijd heel bijzonder gevonden. Op die dag kon hij zijn tranen niet bedwingen. Het afscheid viel hem zwaar. Misschien wel omdat zijn vrouw en hij geen kinderen hadden. Zijn vrouw was trouwens invalide en met bewonderenswaardige inspanning verzorgde hij zijn vrouw thuis. Maar de eerlijkheid gebiedt om te zeggen dat hij met de schóól getrouwd was.

Soms had hij eigenaardige gewoonten. Een lerares Engels kreeg van hem een roosterwijziging, gekrabbeld op een stukje van de achterkant van de rouwcirculaire van haar vader. Je begrijpt dat ze hem dat niet in dank heeft afgenomen. In dat opzicht was hij bepaald niet fijngevoelig. Wel kon hij uitstekend schaken en soms had je de indruk dat hij de zetten zat te berekenen alsof het de loop van biljartballen betrof. Ook heeft hij zich enorm verzet tegen de omzetting van de school in een lyceum. Hij was trots op zijn goedlopende HBS en je moet dan nooit een winnend paard ruilen voor een ander. Maar toen hij het pleit verloor, heeft hij zich manmoedig in zijn lot geschikt en zich loyaal opgesteld. Bovendien verdiepte hij zich nog meer in de klassieke talen, omdat hij vond dat je als rector alles moest weten.”

Ik pakte opnieuw de rouwkaart en las hardop: “Op de leeftijd van 66 jaar. Hij is niet oud geworden, “bracht ik – de ander plotsklaps onderbrekend – er zomaar uit.